



## เรื่อง โป่งข่าม เมืองกำแพงเพชร



### รายละเอียด

#### บทนำ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และของที่ระลึก กรณีศึกษา โป่งข่าม เมืองกำแพงเพชร โป่งข่าม หรือ แก้วโป่งข่าม เป็นแร่ตระกูลควอตซ์ (Quartz) เป็นแร่รัตนชาติ มีค่าความแข็งอยู่ในอันดับที่ 7 ตามมาตรฐานความแข็งของโมส์ (Moh's scale of hardness) ลักษณะของแก้วโป่งข่ามมีตั้งแต่โปร่งใสไปจนถึงทึบแสงและมีสีที่หลากหลาย แก้วโป่งข่ามถือเป็นหินแก้วใสตามธรรมชาติ ก่อตัวขึ้นเป็นผลึกอยู่ใต้ดินหรือในถ้ำที่มีความเย็น ซึ่งสามารถเติบโตขึ้นได้คล้ายกับต้นไม้และจะห่อหุ้มสิ่งแปลกปลอมที่อยู่ใกล้ทำให้เกิดรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละชิ้น ทั้งนี้คำว่า “โป่ง” หมายถึงความกลวงใสซึ่งหรือลักษณะโปร่งใส และคำว่า “ข่าม” หมายถึงความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นไปตามความเชื่อของคนโบราณที่ถือว่า “แก้วโป่งข่าม” เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถคุ้มภัยให้คุณในทางดี สามารถดูดซับพลังงานจากธรรมชาติได้ และยังสามารถแสดงผลงานออกมาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้ โป่งข่ามสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภทตามลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏในรูปแบบของ



แก้วโป่งข่ามแต่ละชนิด

## แก้วโป่งข่ามกับความเชื่อ

หากเอ่ยถึงคำว่า “อัญมณี” หลายคนอาจจะนึกถึงเครื่องประดับที่สวยงาม ล้ำค่า จนใคร ๆ ก็คิดอยากมีไว้ครอบครอง อัญมณีล้ำค่าเหล่านั้นมีมากมายหลายชนิดเหลือเกิน ใครเลยจะรู้ว่ามันเป็นเพียงหินแร่ที่มาจากทรัพยากรใต้พิภพ หากแต่มันเป็นหินแร่ที่มีค่า และแน่นอนเมื่อนำมาเจียรระไนแล้วจะต้องมีลักษณะที่สวยงาม คงทน และมีราคา

“แก้วโป่งข่าม” เป็นหินแก้วตระกูลแร่ควอตซ์ (Quartz) หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “แร่เขี้ยวหนุมาน” โดยตามมาตรฐานความแข็งของโมส์ (Moh's scale of hardness) ควอตซ์มีค่าความแข็งอยู่ในอันดับที่ 7 (ความแข็งมี 10 อันดับ เพชร แข็งที่สุด คือ อันดับ 10) โดยลักษณะของควอตซ์จะมีความโปร่งใสไปจนถึงทึบแสงและมีมากหลายสี ควอตซ์จึงจัดเป็นรัตนชาติตระกูลใหญ่ตระกูลหนึ่ง และหลายพื้นที่ในประเทศไทยพบควอตซ์หลายชนิด แต่ชนิดที่นำมาทำแก้วโป่งข่ามนั้น พบมากที่สุดที่ อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

“แก้ว” ตามความหมายโดยทั่วไป หมายถึง หินใสแลลอดเข้าไปข้างในได้

“โป่ง” หมายถึง ลักษณะของสิ่งที่พองด้วยลม หรือแก๊ส เช่น ดินโป่ง (ดินที่มีแก๊ส) เป็นต้น

“ข่าม” เป็นภาษาถิ่น หมายถึง อยู่ยงคงกระพัน

“แก้วโป่งข่าม” จึงมีความหมาย คือ หินใสที่มองแลลอดเข้าไปข้างในและมีความอยู่ยงคงกระพัน โดยเกิดจากการผุดขึ้นมาจากช่องดิน

แก้วโป่งข่าม เป็นอัญมณีศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของอำเภอเถินมาช้านาน เชื่อกันว่าสามารถคุ้มภัยให้คุณในทางที่ดี อีกทั้ง อำเภอเถินยังมีแหล่งกำเนิด (ขุมแก้ว) ที่ชาวบ้านเชื่อกันว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ “ดอยโป่งหลวง” บ้านนาบ้านไร่ หมู่ที่ 5 ตำบลแม่ถอด มีการขุดพบโป่งข่ามยักษ์ เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2545 ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ในเจดีย์วัดบ้านนาบ้านไร่ เป็นองค์พระเจ้าแก้วโป่งข่ามที่องค์ใหญ่ที่สุดในโลก โดยสูง 99 เซนติเมตร วัตถุประสงค์ 66 เซนติเมตร น้ำหนัก 1,000 กิโลกรัม อันเป็นที่เคารพบูชาของชาวบ้าน

แน่นอนว่า เมื่อมีแหล่งกำเนิดอยู่ใกล้ชุมชน ต้องเกิดอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ ชาวบ้านจึงได้ขุดเอาหินแก้วโป่งข่ามจากแหล่งแก้วศักดิ์สิทธิ์นี้นำมาเจียรระไน โดยอาศัยประสบการณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา ก่อให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์สร้างรายได้แก่คนในชุมชนจนกลายเป็นอุตสาหกรรมประจำหมู่บ้าน เมื่อหน่วยงานภาครัฐเล็งเห็นถึงศักยภาพของคนในชุมชน จึงได้ให้การสนับสนุน ทำให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มเจียรระไนแก้วโป่งข่าม ตำบลแม่ถอด โดยมีผลิตภัณฑ์เครื่องประดับ ทั้งแหวน ล็อกเก็ต กำไลข้อมือ จี้สร้อย รวมไปถึงการแกะสลักพระพุทธรูป ซึ่งถือเป็นความมีสิริมงคลและความขลัง (ศักดิ์ศรี บุญรังศรี, 2561)

## ประเภทแก้วโป่งข่ามต่าง ๆ



แก้วโป่งข่ามเมื่ออยู่ภายใต้ผิวดินจะสามารถดูดซับพลังงานจากธรรมชาติได้ ตลอดจนแสดงพลังงานออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปจนคนโบราณสังเกตเห็น และกำหนดชื่อเรียกขานแก้วแบบนี้ ๆ ตามลักษณะ และรูปแบบพลังงานที่แสดงออกมาเพื่อสะดวกแก่การจดจำ และใช้สอย จึงจะขอยกตัวอย่างดังต่อไปนี้ (ศักดิ์ศรี บุญรังศรี, 2561)

1. แก้วชนเหล็ก เป็นแก้วโป่งข่ามที่มีความนิ่มอย่างแพร่หลายในหมู่โป่งข่ามด้วยกันอาจจะเป็นเพราะมีการนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์ เรื่องแก้วชนเหล็ก จึงทำให้ผู้คนคุ้นหูกับคำว่า แก้วชนเหล็ก ก็เป็นไปได้ แก้วชนเหล็ก ในบรรดาแก้วชนเหล็กนั้นก็จะแยกออกเป็นสองแบบ คือ

1.1 แก้วชนเหล็กใส เนื้อแก้วจะเป็นแก้วที่น้ำใส ภายในมีเส้นแร่ปรากฏอยู่ มีขนาดไม่เกินเส้นผม บางครั้งมีความเชื่อกล่าวกันว่า เส้นขนสีดำที่อยู่ภายในเม็ดแก้วคือ "เหล็กไหล" ในทางวิทยาศาสตร์ระบุว่า เส้นขนในแก้วชนิดนี้เป็นแร่รูไทล์ (Rutile) ธาตุติตานิยม (Titanium) ซึ่งเป็นแร่ประเภทโลหะที่มีราคาแพง ให้สรรพคุณในเรื่องของอยู่ยงคงกระพัน ช่วยคุ้มครองป้องกันภูตผีปีศาจ และยังให้โชคลาภอีกด้วย

1.2 แก้วชนเหล็กตัน แก้วโป่งข่ามชนิดนี้ จะมีเส้นขนสีดำลักษณะเดียวกันกับแก้วชนเหล็กใส เส้นขนจะใหญ่และหยาบกว่า เนื้อแก้วเป็นสีขาวขุ่นหรือสีเทา แก้วชนเหล็กตันสามารถหาได้ง่ายกว่าแก้วชนเหล็กใส ช่วยในเรื่องของโชคลาภ เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องเดินทางติดต่อค้าขายและต้องการประสบความสำเร็จก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

2. แก้วเข้าแก้ว นับได้ว่าเป็นแก้วที่แปลกประหลาด ค่อนข้างจะเป็นที่นิยมอย่างสูงในหมู่นักสะสมโป่งข่ามราคาก็ค่อนข้างที่จะสูงกว่าโป่งข่ามชนิดอื่นและเป็นแก้วที่หาได้ยากลักษณะของแก้วชนิดนี้เมื่อยังไม่ได้ทำการเจียรระไน ตอนยังเป็นหน่อแก้วอยู่นั้นจะมองเห็นมีหน่อแก้วลิ้มเล็ก ๆ ปรากฏอยู่ข้างในหน่อแก้วอาจจะลิ้มเดียวหรือเป็นกลุ่มงอกขึ้นอยู่ภายในหน่อแก้วใหญ่ โดยแทงทะลุจากภายนอกด้านใดด้านหนึ่งเข้าไปภายใน หรืออาจจะเป็นหน่อแก้วซ้อนอยู่ภายในหน่อแก้วใหญ่เชื่อกันว่าแก้วเข้าแก้วเป็นแก้วที่มีพลังสูง ซึ่งผู้ที่เป็นเจ้าของอาจจะสัมผัสได้ถึงชุมพลังวันลับเหล่านั้น หากผู้ที่ได้ครอบครองปฏิบัติดีต่อแก้ว ย่อมที่จะได้รับผลดีตอบแทนอย่างคาดไม่ถึงว่ากันว่าแก้วเข้าแก้วให้คุณทางด้าน อำนาจ, วาสนา, เสริมบารมี

3. แก้วทรายคำ มีลักษณะเด่นคือ เมื่อนำมาเจียรระไนทำหัวแหวนแล้ว ด้านบนของแก้วจะมีลักษณะใสด้านล่างหรือพื้นแก้วจะมีแร่คล้ายๆเม็ดทรายเรียงรายอยู่เต็มพื้นแก้ว โดยทั่วไปแล้วจะมีหลายสี แต่ที่นิยมกันจะมี สีแดง สีส้ม สีทอง ซึ่งก็มีความเชื่อตามสีของเม็ดทรายแตกต่างกันไป เช่น สีส้มสีแดง ให้คุณทางด้าน ป้องกันโรคภัย ส่งเสริมสุขภาพของผู้ครอบครอง สีทองให้คุณทางด้าน โชคลาภเงินทอง มั่งมีศรีสุข

4. แก้วแระ นี้เป็นแก้วที่ส่งผลในการค้าสำหรับผู้ที่ทำธุรกิจค้าขาย เป็นแก้วที่จะเหนี่ยวนำให้เกิดความคิดหรือภูมิปัญญาอันเป็นที่มาของโภคทรัพย์ ซึ่งอาจเปรียบเสมือนแก้วจินดาอันหมายถึงพระนางจินดา (พระสุรัสวดี) เทวีแห่งปัญญานั้นเองผู้ที่ครอบครองแก้วแระมักจะเกิดญาณทัศนะบางอย่าง ที่ทำให้สามารถหยั่งลึกได้ใน



ลู่ทางของทรัพย์ หรือก่อให้เกิดจินตนาการเชิงศิลปะ อีกทั้งยังเกิดโชคกลางอันเป็นที่มาของทรัพย์อีกด้วย โดยจะแบ่งออกเป็น

4.1 ปรากฏแร ถ้าในแก้วมีเส้นแพรแก้ว ในลักษณะคว้นแพรแก้วมักจะพบในแก้วสีฟ้าคว้น แพรแก้ววัด ม้วนอยู่ข้างในและมีประกายแรติดอยู่กับเส้นแพรแก้วด้วยทำให้เกิดวาวแววเหลือบบนผิวแก้ว

4.2 แรสด อีกแบบหนึ่งที่เส้นแพรแก้วอยู่ลักษณะโค้งเว้าลงกันแก้ว ปรากฏแรกลิ้งได้ แรสดกั้งไปกลิ้ง มาบนหน้าแก้ว แบบนี้เรียกว่าแรสด

4.3 แรใน แรเหลือบ ยังมีแก้วแบบพิเศษอีกแบบหนึ่งที่มีความแวววาวแรและวาวสีพิเศษในเนื้อแก้วมองๆดู เหมือนแก้วเนื้อใสธรรมดา บางทีก็เห็นเหลือบสีขึ้นมาโดยมองจากแต่ละมุมไม่เหมือนกัน แบบนี้เป็นลักษณะของ แก้วแรใน แบบ น้ำแก้วน้ำใส วาว

แรที่สะท้อนกันเองในแก้วตั้งน้ำและน้ำมันรวมกัน สีที่เจือจางอยู่มุมใดมุมหนึ่งของแก้ว สามารถทอสีขึ้นมา โดย วาวสีเล่นกับวาวแก้วจึงเรียกกันว่าแก้วแรใน สมัยโบราณคนที่เล่นสะสมโป่งข้าม แก้วชนิดนี้มีราคาดีมากเพราะ เป็นการเล่นด้วยน้ำใสของแก้ว อีกทั้งยังแรเหลือบสีประหลาดที่เราสามารถเห็นจากข้างใดข้างหนึ่ง แก้วชนิดนี้ ถือว่าเป็นแก้วที่หายากมาก

5. แก้วประกายหมอกมุงเมือง เป็นโป่งข้ามประเภทที่มีเนื้อภายในแก้วมีลักษณะเป็นลายสีขาวขาวขุ่นหนา ทึบเหมือนกับเมฆหมอก หมอกมุงเมืองบางเม็ดสีเหมือนตอนฝนใกล้จะตกคือจะออกครีมนๆ บางเม็ดก็เป็นสีหมอก เหมือนตอนที่วันท้องฟ้าแจ่มใสคือมีสีหมอกใสหรือหมอกอมฟ้า บางครั้งจะเป็นเพียงริ้วบาง ๆ แทรกด้วยสีฟ้าอ่อน หรือมีลักษณะเหมือนกับควันไฟขาวๆก็ได้ มีความเชื่อกันว่า หากใครได้ครอบครองแก้วหมอกมุงเมือง จะส่งผลให้เกิดความชุ่มเย็นกับตัวเองและครอบครัว และยังส่งผลในด้านทรัพย์สินเงินทองให้บริบูรณ์อีกด้วย

6. แก้ววิตุลสีน้ำผึ้ง ลักษณะทั่วไป น้ำแก้วจะมีหลายลักษณะ คือ ประเภทน้ำใสจะมีสีเหลือง โดยทั่วไปแล้ว จะมีน้อยมากที่จะพบสีเหลืองใสจริงๆมักจะมีสีขุ่นเหลืองเสียมากกว่า จะไม่ขุ่นมากนัก สีเหลืองขุ่นมีลาย ลักษณะ ลายประกายอาจจะจะมีลายที่เกิดขึ้น เป็นริ้ว หรืออาจจะเป็นวงๆ คล้ายๆ กับแก้วตาเสือ อาจจะมีสีภายในเม็ดเดียวกัน เช่นสีขาว สีดำ สีเหลือง ซึ่งเป็นลักษณะที่หายากมาก แก้ววิตุลสีน้ำผึ้งเราจะเปรียบเทียบสีได้จากสีของน้ำผึ้ง คือ จะไม่ออกสีเหลืองมากนัก แต่จะออกสีเหลืองอมส้มผสมอยู่ คุณวิเศษของแก้ววิตุลสีน้ำผึ้งหากผู้ใดที่ได้ครอบ ครอบนำมาเป็นขวัญถุง หัวแหวนหรือจี้ เครื่องประดับต่างๆ จะทำให้เกิดโชคกลางทวีคูณ เกิดความชุ่มเย็นมีชื่อเสียงและอำนาจ การค้าขาย การติดต่อ และยังแคล้วคลาดอีกด้วย

7. แก้วพิรุณแสนห้า เป็นแก้วที่มีลักษณะเด่นของลวดลายเป็นสายฝน พุ่งลงมาจากด้านบนสู่ด้านล่าง ซึ่ง คล้ายกับฝนที่ตกลงมาเป็นริ้วๆ มีความเชื่อกันว่า แก้วพิรุณแสนห้านี้ สามารถคุ้มครองผู้ที่เป็นเจ้าของจะสามารถ แคล้วคลาดจากอันตรายทั้งปวง ทำให้ทรัพย์สินงอกเงย อีกทั้งยังทำให้เกิดความเจริญและสามารถพลิกฟื้นชะตา ให้ดีขึ้นได้ เปรียบได้กับสายฝนที่สามารถให้ความชุ่มชื้นและพลิกแผ่นดินให้เกิดความอุดมสมบูรณ์เจริญงอกงาม



แก้สรรพสิ่งทั้งหลายได้

8. แก้วปวก คำว่า ปวก เป็นภาษาเหนือที่แปลว่า ต่อม้ำหรือฟองน้ำ แสดงถึงสิ่งที่มีลักษณะฟูขึ้นมา เหมือน ต้นไม้, ใบหญ้า, ตะไคร้, ปะการังหรือสาหร่าย จะเรียกรวมกันว่าปวก แก้วปวกมีหลายวรรณะ เรียกชื่อตาม ลักษณะ เช่น ปวกเขียว, ปวกแดง, ปวกชมพู, ปวกเงิน, ปวกครึ่ง, ปวกลอย, ปวกทราย ฯลฯ คุณสมบัติตาม ความเชื่อ ถือว่าให้คุณในการทำมาค้าขาย เสน่ห์เมตตามหานิยม สำหรับเวลาไปติดต่อประสานงาน ทำให้ดำเนินการต่างๆ ราบรื่น แคล้วคลาดภยันตราย

9. แก้วสามกษัตริย์ แก้วที่เกิดจากการรวมกันของแก้วต่างสกุลในผลึกเดียว เช่น แก้วปวก แก้วทราย แก้ว ขนเหล็ก เป็นต้น ถือว่าเป็นแก้วที่รวมเอาสิ่งเป็นมงคลไว้ด้วยกัน มีคุณในการเสริมชะตาบารมี ให้โชคลาภ บันดาลความเจริญรุ่งเรืองแก่ผู้ถือครอง เป็นแก้วซึ่งนับว่าเป็นที่ต้องการสูง เนื่องจากใช้ได้กับทุกวันเกิด ทุกราศี และรวมเอาคุณของแก้วต่างๆ ไว้ด้วยกัน เป็นพลังวิเศษที่จะส่งเสริมในแก้วดวงนั้น การจำแนกแก้วสามกษัตริย์ หลักๆ จะมีแบ่งเป็น ๒ แบบ คือ แก้วสามกษัตริย์ ที่เกิดจากการสหชาติ (รวม) ของแก้วต่างสกุลกัน เช่น แก้ว ปวก, แก้วขนเหล็ก, แก้วเข้าแก้ว เป็นต้น ซึ่งจะเป็นแก้วสามกษัตริย์ที่หายาก และมีค่าสูงอีกประเภทหนึ่ง คือ แก้วสามกษัตริย์ที่เกิดจากการสหชาติ ของแก้วประเภทปวกหรือกาบ ซึ่งอยู่ในสกุลเดียวกัน แต่ต่างวรรณะกัน เช่น ประกอบด้วยปวกเขียว, ปวกทอง, ปวกแดง หรือ กาบเงิน กาบทอง กาบแดง เป็นต้น หรือเรียกอีกอย่างว่า แก้ววรรณสาม

10. แก้วนางขวัญ หรือ แก้วจอมขวัญ เป็นแก้วอีกชนิดหนึ่งที่ทำได้ยากมาก มีสีพื้นเป็นสีม่วงอ่อนๆ จนถึงสี ม่วงเข้ม (ซึ่งหาได้ยากมาก) สีม่วงนี้จะคล้ายสีม่วงดอกตะแบก หรือม่วงไวโอลิน หลายคนเข้าใจว่า จะเหมือนกับ อเมทิส (Amethyst) ของประเทศทางตะวันตก แต่แก้วนางขวัญเมื่อทดสอบแล้ว จะมีเนื้อแข็งกว่ามาก คุณวิเศษ ของแก้วนางขวัญนี้ ดีไปในทางด้านจิตและการนั่งสมาธิ อีกทั้งยังทำให้ผู้ที่ครอบครองมีความเจริญรุ่งเรือง มีชื่อเสียง เป็นยอดในด้านเมตตามหานิยม ส่งเสริมความรักและวาสนา ในสมัยโบราณ แก้วชนิดนี้ถือได้ว่าสูงค่ามาก ดังที่ว่า "มีค่าแสนค่า" เนื่องจากเป็นแก้วที่กษัตริย์โบราณถวายเป็นสักการะแก่พระบรมสารีริกธาตุใน คราวบรรจุ พระธาตุเจดีย์ต่าง ๆ อานุภาพของแก้วนางขวัญจะทำให้ผู้ที่ครอบครองมีเสน่ห์ต่อคนรอบข้าง และยังเชื่ออีกกันว่า จะทำให้แคล้วคลาดจากอาถรรพ์เสน่ห์ร้ายทั้งปวง เพราะจิต (ขวัญ) ของคนผู้นั้นจะถูกคุ้มครองโดยอานุภาพของ แก้ว ไม่ให้โดนอำนาจมนต์มายาใดใดสะกดเอาไว้

11. แก้วมิ่งคละจุฬามณี คือ แก้วที่มีลักษณะภายในเป็นรูปมงคลต่าง ๆ เช่น องค์พระ, ต้นโพธิ์, ใบโพธิ์, เจดีย์, นาค หรือช้าง เป็นต้น เป็นแก้วที่หาพบได้ ยากมาก และถือได้ว่าเป็นแก้วที่มีค่าเหลือคณานับ หากผู้ใดได้ครอบ ครองจะก่อให้เกิดความชุ่มเย็น เจริญด้วยสมบัติ แคล้วคลาดจากภยันตรายต่าง ๆ ทั้งปวง อีกทั้งยังช่วยเสริม บารมี ก่อให้เกิดโชคลาภ ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน และการค้าขาย

12. แก้วกาบ เป็นแก้วที่มีแก้วหรือแร่ประกอบอยู่ภายใน ในลักษณะที่เป็นแผ่นบาง ๆ ซึ่งอาจจะสีเป็นสีทอง



หรือน้ำตาล ซึ่งเรียกว่า "กาบทอง" หรือมีสีขุ่นเรียกว่า "กาบเงิน" ในบางครั้งอาจจะพบว่า เป็นแก้วใส ๆ ไม่มีสี ประกอบเป็นแผ่นบาง ๆ อยู่ภายใน เชื่อกันว่า แก้วกาบเป็นแก้วที่ให้คุณแก่ผู้ถือครอง ทางด้านหน้าที่การงาน, ยศ และตำแหน่ง รวมไปถึงการร่ำรวยเงินทองและอยู่เย็นเป็นสุข

อย่างไรก็ตาม “แก้วโป่งข่าม” ที่ใครต่อหลายคนอาจไม่เคยได้ยินหรือสนใจมาก่อน แต่สำหรับบางคนแล้ว “แก้วโป่งข่าม” เป็นอัญมณีล้ำค่าที่มีคุณค่าทั้งทางด้านราคาและด้านจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้คนมีความเชื่อ และศรัทธาต่อความศักดิ์สิทธิ์ของแก้วโป่งข่าม ที่นอกจากจะมีความสวยงามในตัวของมันแล้ว ยังมีคุณค่าทาง วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และตำนานความเชื่อต่างๆ ที่ยังรอคอยให้ใครหลายๆคนค้นหา และมีไว้ครอบครอง เพื่อไม่ให้ “แก้วโป่งข่าม” ต้องถูกลืมเลือนหายไปอยู่ใต้แผ่นดิน และกลายเป็นเรื่องราวในอดีตที่คนรุ่นหลังไม่มีทางรับรู้ได้อีกเลย

### การหาแหล่งขุดแก้วโป่งข่าม จังหวัดกำแพงเพชร

แหล่งขุดแก้วโป่งข่ามของจังหวัดกำแพงเพชรโดยชาวบ้านจะรวมตัวกันไปขุดหาแร่โป่งข่ามในช่วงหลังการ เก็บเกี่ยวมันสำปะหลัง หรือในช่วงเดือนธันวาคม ถึง มีนาคม มี 6 แหล่งพื้นที่หลัก ดังนี้ (สายฝน อินเทศ, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2561)

1. ปางศิลาทอง พบมากที่สุด คือ แก้วปวก และแก้วสามกษัตริย์
2. พุงหญ้าคา พบมากที่สุด คือ แก้วปวก และแก้วชนเหล็ก
3. โป่งน้ำร้อน พบมากที่สุด คือ แก้วชนเหล็ก และแก้วประภาพรหมอกมุงเมือง
4. บึงหล่ม พบมากที่สุด คือ แก้วชนเหล็ก แก้วแร และแก้วทรายคำ
5. คลองหัวแหวน พบมากที่สุด คือ แก้วชนเหล็ก และแก้วเข้าแก้ว
6. คลองปลาร้า พบมากที่สุด คือ แก้วพิรุณแสนห้า และแก้ววิตุลสีน้ำผึ้ง

### การผลิตแก้วโป่งข่าม จังหวัดกำแพงเพชร

การผลิตแก้วโป่งข่ามที่ชาวบ้านนิยมนำแก้วโป่งข่ามมาเจียรระไน เพื่อนำมาทำเป็นหัวพลอยใส่เครื่องประดับ แหวน สร้อยข้อมือ สร้อยคอ และกำไล โดยมีขั้นตอนในการแปรรูปพลอยดังนี้ (สายฝน อินเทศ, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2561)

1. เอาแท่งโป่งข่ามที่ขุดโดยการใช้แชลงมาตัดเป็นท่อน ๆ เล็ก ๆ โดยคัดส่วนที่สามารถแปรรูปได้ส่วนที่ใช้ไม่ได้จะนำไปทิ้ง
2. หลังจากการตัดเป็นท่อนๆแล้วจากนั้นจะนำไปโกนด้วยเครื่องปั่นหินหยาบเพื่อขึ้นรูปเป็นเม็ดพลอย
3. เมื่อได้เม็ดพลอยแล้วเอาติดกับแท่งไม้เพื่อความสะดวกในการเจียรระไนให้ได้ขนาดหัวเม็ดพลอยตามที่ต้องการ

การ



## ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

---

4. หลังจากนั้นเอาเม็ดพลอยที่ได้ความใสมาขัดด้วยกระดาษทรายเพื่อความใส
5. เมื่อเม็ดพลอยมีความใสจากนั้นจะนำเอาเม็ดพลอยมาขัดเงาเพื่อให้เม็ดพลอยดูแวววาว

### บทสรุป

แก้วโป่งข่ามจัดว่าเป็นแร่ตระกูลควอตซ์ หรือแร่รัตนชาติ ที่มีค่าความแข็งเป็นอันดับต้นๆ ของแร่ชนิดต่าง ๆ ซึ่งจะมีลวดลายต่าง ๆ มากมาย อีกทั้งยังมีความเชื่อในเรื่องของความศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถคุ้มภัยให้คุณในทางดีแก่ผู้ที่ครอบครองอัญมณี ซึ่งในจังหวัดกำแพงเพชรถือได้ว่า มีแหล่งขุดหลักอยู่ 6 พื้นที่หลักๆ ซึ่งการพบชนิดแก้วโป่งข่ามแต่ละชนิดขึ้นอยู่กับพื้นที่การขุด

คำสำคัญ : โป่งข่าม แก้วโป่งข่าม กำแพงเพชร

ที่มา : <https://acc.kpru.ac.th/KPPStudies/index.php?title=โป่งข่าม> เมืองกำแพงเพชร

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2022-06-27

[https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page\\_id=2118&code\\_db=620001&code\\_type=01](https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=2118&code_db=620001&code_type=01)